

Forskningspolitiskt nyhetsbrev från Nationella sekretariatet för genusforskning med perspektiv på genus och forskningspolitik

Jämi ska göra statens myndigheter jämställda

Ett jämställdhetsperspektiv ska införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet. Det är målet för nyligen lanserade "Program

för jämställdhetsintegrering i staten", Jämi. Genom Jämi ska Nationella sekretariatet för genusforskning stödja statliga myndigheter i deras arbete för en mer jämställd verksamhet.

– Idag finns en rad erfarenheter och metoder för detta, men det behövs någon som koordinerar erfarenhetsutbytet, säger sekretariatets föreståndare Anne-Marie Morhed. **SIDAN 3**

Foto: Marie Swartz

I mitten av 1990-talet var Carl Tham i fokus för en av tidernas hätskaste utbildningspolitiska debatter. "Väldigt uppiggande", säger den före detta ministern till *Genusperspektiv*.

Thamprofessorerna summerar det gånga decenniet

För ett decennium sedan tillträdde de så kallade Thamprofessorerna sina tjänster. *Genusperspektiv* rapporterar om hur de idag ser på sin egen betydelse för en mer jämställd akademi. Läs även intervju med ansvarige ministern Carl Tham. **SIDAN 3-4**

"Arbetslivsforskningen riskerar bli mer styrd"

Nedläggningen av ALI har inneburit minskade möjligheter till fri forskning.

– Man tvingas satsa på de frågor som ligger inom ramar för den praktiskt politiska diskursen, säger genusforskaren Lena Gonäs. **SIDAN 6**

Norge öronmärker mellantjänster för kvinnor

Under 2009 kommer vissa doktorand- och postdoktjänster i Norge att öronmärkas för kvinnor. Det lovar forskningsminister Tora Aasland. Beskedet togs väl emot av representanter från det norska forskarsamhället. **SIDAN 6**

Sekretariatets
yngsta

Av Nationella sekretariatets totalt 10 år har nyhetsbladet *Genusperspektiv* funnits i fem. *Genusperspektiv* är sekretariatets lillasyster och är ännu alltför ny för att utvärderas i förhållande till sin impact på sina målgrupper. Frågan kan ändå ställas: Har detta "barn" förändrat bilden av genusforskningen? Har beslutsfattare och intressenter getts inblick i forskningsfältets förhållanden på ett sätt som skapat klarhet om dess villkor?

Detta får vi kanske aldrig veta. Men *Genusperspektiv* har kommit till tals med dem som har makt att ändra och påverka förhållandena för genusforskningen: forskarna själva, forskningsfinansiärerna, politikerna och allmänheten.

Genusforskningens sammanhang utgör en väv av relationer mellan olika aktörer. Ibland glömmes vi emellertid bort att det finns många trådar i väven. Vi hänger kanske lite väl okritiskt upp oss på spektakulära händelser i forskningsstödet tillblivelse, såsom Thamprofessurer och särskilda forskningsmedel.

Med mer kritiska ögon skulle vi kanske se att forskningen inte enbart haft fördelar av den politiska inblandningen och av debatten om positiv särbehandling och öronmärkning som följt i spåren. Även om det varit lätt att visa att kritiker-na varit fel ute har ifrågasättandet skapat vrångbilder i forskarvärlden och långt utanför densamma. Det är inte till gagn för någon forskning att det år efter år under riksdagens allmänna motionstid läggs fram motioner som traderar budskapet om genusforskningens gräddfiler.

Anne-Marie Morhed,
Föreståndare för Nationella sekretariatet för genusforskning

Genusperspektivets betydelse lyfts fram i budgetproppen

Genusforskningens betydelse framhålls i två sammanhang i budgetpropositionen för 2009. Dels när det gäller forskning om hur befolkningen utsätts för miljögifter, dels när det gäller arbetet för ett jämställt flygtransportsystem.

I utgiftsområdet Allmän miljö- och naturvård lyfts forskningsrådet Formas satsningar på genusperspektiv. Formas stödjer grundforskning och behovsstyrd forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggnad. En av rådets utlysningar i år var satsningen "Miljögifter och könsskillnader", som syftar till att utveckla kunskaper om könsskillnadernas betydelse för exponering, upptag, omsättning och effekter av hälsofarliga ämnen. Tio projekt har beviljats medel ur satsningens totala pott på 30 miljoner över tre år.

Tar in extern kompetens

Genom riktade utlysningar med genus- och könsperspektiv samt genusperspektiv som ett bedömningskriterium för alla ansökningar vill Formas öka genusperspektivets genomslag i forskningen.

– Det är de verktyg vi har att använda: att allmänt uppmana samt riktade utlysningar. Man får inga extra poäng med genusperspektiv, vetenskaplig kvalitet och relevans är det viktigaste, men vi uppmanar till det och finns genusperspektiv med tar vi med det i bedömningen, säger Anna Ledin, huvudsekreterare på Formas.

LÄS MER. *Genus i transportsektorn har belysts bland annat i rapporten Transgen, Gender mainstreaming european transport research and policies, utgiven av Koordinationen for Könsforskning i Danmark. Rapporten påvisar förutom tydliga könsskillnader i resande att transportsektorn är överväldigande manligt dominerad.*

Rapporten finns att ladda ned på www.sociology.ku.dk/koordinationen/transgen.

Att rätt kunna bedöma ansökningar med genusperspektiv är viktigt, menar Anna Ledin.

– Är det en sådan ansökan måste kompetensen att bedöma den finnas. Om en beredningsgrupp aldrig har arbetat med genusperspektiv då plockar vi in den kompetensen, säger hon.

Könsmönster i resandet

Även inom budgetområdet kommunikation nämns genusforskningens betydelse. Könsskillnaderna i hur män och kvinnor förflyttar sig är stora och en ökad jämställdhet när det gäller mäns och kvinnors sätt att transportera sig kräver, enligt propositionen, mer kunskap om kunskap om vilka transportbehov män respektive kvinnor har.

Propositionen framhåller Luftfartsstyrelsens arbete för ett jämställt flygtransportsystem, bland annat genom att tillhandahålla löpande statistik som gör det möjligt att redovisa män och kvinnor separat.

Luftfartsverket arbetar också med att förändra den rådande mansdominansen genom målet att inget kön ska ha en representation som understiger 40 procent i högsta ledningsgrupp eller i styrelse 2010.

Den nyligen presenterade budgetpropositionen innehåller en förstärkning av forskningsbudgeten på 15 miljarder kronor. Fokus ligger på medicin, teknik och klimat, men besked om hur pengarna ska fördelas över lärosätena kommer först i forskningspolitiska propositionen som väntas den 22 oktober.

Text: Inga-Bodil Hermansson

Anna Ledin

Statens beslutsfattande ska göras jämställt genom Jämi

Nationella sekretariatet för genusforskning har fått regeringens uppdrag att ge stöd till statliga myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering. Uppdraget kommer att genomföras som "Program för jämställdhetsintegrering i staten", Jämi.

Sekretariatets föreståndare Anne-Marie Morhed ser regeringens beslut som en stark signal för vikten av beprövad kunskap.

– Man måste vara på säker mark när man jobbar nära myndigheter, och därför behövs kunskap om vilka mekanismer som skapar jämställdhet och ojämställdhet. Vi har en fördel som befinner oss i den akademiska världen där det finns forskning om beprövade metoder för detta.

Övergripande strategi

Jämställdhetsintegrering är i Sverige den övergripande strategin för jämställdhetspolitiken. Den innebär att ett jämställdhetsperspektiv införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet. Anne-Marie Morhed ser beröringspunkter med sekretariatets ordinarie uppdrag.

– Integreringen av genusperspektiv i kunskapsproduktionen är på sitt sätt ett jämställdhetsarbete. Universiteten är den myndighet i landet som har uppdrag att skapa både jämställda miljöer och genusintegrerad forskning. Om man reproducerar ojämställda förhållanden i kunskapsproduktionen får det väldigt starka återverkningar på samhället.

Vidareutveckla metoder

Uppdraget till Nationella sekretariatet för genusforskning omfattar att vidareutveckla metoder, att skapa ett forum för erfarenhetsutbyte, att informera om samt att skapa förutsättningar för ett långsiktigt stöd för jämställdhetsintegrering. 13 miljoner har anslagits för uppdraget, som genomförs som "Program för jämställdhetsintegrering i staten", Jämi. Jämi riktar sig till alla statliga myndigheter och

Nationella sekretariatet för genusforskning i Göteborg.

ska redovisas till regeringen senast den 31 december 2010.

– Det handlar om att utveckla stöd för myndigheter att få in jämställdhet i processer, rutiner och beslut. Det är ingenting mystiskt, utan bygger på de jämställdhetspolitiska målen. Idag finns en

rad erfarenheter och metoder för detta. En del myndigheter ligger före och har redan tillgång till dessa. Andra har inte kommit lika långt. Det behövs någon som koordinerar erfarenhetsutbytet, säger Anne-Marie Morhed.

Text: Jimmy Sand

FAKTA // JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERING

Arbetet med jämställdhetsintegrering som strategi inleddes i Sverige 1994 med den jämställdhetspolitiska propositionen *Delad makt – delat ansvar* (prop. 1993/94:147). Strategin antogs sedan av FN och EU. Sverige har åtagit sig att följa FN:s kvinnokonvention (CEDAW) och Pekingplattformen.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, har beviljats 100 miljoner kronor för att stödja arbetet med jämställdhet i kommuner, landsting och regioner fram till 2010. Den satsningen heter

"Program för Hållbar Jämställdhet".

Europeiska socialfonden, som förvaltas av Svenska ESF-rådet, stöder projekt som främjar kompetensutveckling och motverkar utanförskap. Jämställdhetsintegrering ska ingå i alla dessa projekt.

LÄS MER: Ändrad ordning: Strategisk utveckling för jämställdhet (Ds. 2001:64), *Makt att forma samhället och sitt eget liv: Jämställdhetspolitiken mot nya mål* (SOU 2005:66).

Thamprofessorerna gör bokslut efter 10 år

Efter ett drygt decennium på sina poster upplever över hälften av de så kallade Thamprofessorerna att deras bidrag till en mer jämställd akademi varit stort eller ganska stort. Majoriteten tror också att de varit viktiga som kvinnliga förebilder.

– En kvinnlig examensarbetare sa till mig: Bara det faktum att du finns på denna position, visar för mig att det är möjligt för tjejer att lyckas i det akademiska livet, berättar en av professorerna i *Genusperspektivs* enkät.

I mitten av 90-talet bestod Sveriges professorskår till 93 procent av män. Anförda av utbildningsminister Carl Tham beslutade den sittande regeringen att ta krafttag mot den skeva könsfördelningen och under åren som följde inrättades ett 30-tal professorstjänster för underrepresenterat kön. Intentionen med tjänsterna var att de kvinnliga professorerna dels skulle agera förebilder och stödja kvinnliga studenter och doktorander i deras arbete, dels öppna upp nya forskningsområden och utmana det manliga tolkningsföretäret inom sina respektive discipliner.

För att fånga upp Thamprofessorernas erfarenheter efter ett decennium i ofta starkt mansdominerade forskningsmiljöer skickade *Genusperspektiv* ut en enkät till de 24 professorer som sitter kvar på sina tjänster.

Rollen som förebild

17 av de 19 professorer som besvarat enkäten anser att deras verksamhet korresponderar helt eller ganska väl med satsningens intention att de skulle fungera som förebilder och stöd för kvinnliga studenter och doktorander.

På frågan "Hur stort tror du att ditt

bidrag till en mer jämställd akademi har varit" är svaren mer återhållsamma. Cirka hälften av de tillfrågade bedömer sitt bidrag som litet och endast tre personer anser att deras bidrag varit stort bidrag, samtliga tre hemmahörande inom natur- och teknikvetenskapliga discipliner. Alla dessa tre motiverar sina svar utifrån den låga kvinnorepresentationen inom deras ämnesområden. "Det finns inte många kvinnliga professorer inom teknikvetenskaplig forskning, och varje kvinna gör stor skillnad!", lyder ett av svaren.

Samtidigt visar professorernas reflektioner att även de som bedömer sitt bidrag till jämställdheten som litet kan ha gjort avsevärd skillnad på det lokala planet. "Inom mitt eget ämne och min egen institution tror jag att jag har bidragit ganska mycket, men om man talar om akademien i sin helhet tror jag att bidraget är ytterst blygsamt", skriver Gunnel Forsberg, professor i kulturgeografi, vilket är en ståndpunkt som delas av flera.

Administrativt ansvar ger makt

Som underrepresenterat kön inom professorskåren tenderar kvinnliga professorer att få stort administrativt ansvar. Med ett undantag anger de svarande att detta är något de upplevt mycket eller ganska ofta. "Kanske ska man helt pragmatiskt ge rekommendationer att ta hänsyn till detta i arbetsplaneringen och ge kvinnliga professorer en lägre undervisningsbörda eller annan administrativ del", föreslår Margareta Ihse, professor emerita i ekologisk geografi.

De administrativa uppdragen tar mycket tid i anspråk men upplevs samtidigt som meningsfulla ur ett påverkansperspektiv. Tre fjärdedelar av professo-

erna betraktar dem som något positivt eller ganska positivt då "ledningsuppdragen ger de största möjligheterna att påverka, särskilt i fakultetsledningen".

När det gäller de ekonomiska villkoren svarar återigen omkring tre fjärdedelar av professorerna att deras förutsättningar varit likvärdiga med övriga i samma tjänstekategori på samma institution.

Drygt hälften svarar nej på frågan om de har haft tillräckliga ekonomiska kringresurser för att bygga upp en forskningsmiljö och många riktar stark kritik mot diskrepansen mellan de finansiella villkor som utlovades i samband med satsningen och hur det faktiskt blev.

Naiv politisk tro

Genusforskaren Birgitta Jordansson, som 1999 gjorde en uppföljning av Thamprofessorerna, menar att satsningen speglar en slags naiv politisk tro att bara man sätter bollen i rullning så ska problemet lösa sig självt och att jämställdhetsarbete måste ske långsiktigt.

– Det man kan lära sig är att man inte kan förlita sig på den här sortens punktåtgärder, i synnerhet inte när man överlämnar ansvaret till en verksamhet som har helt andra uppfattningar om hur satsningarna ska förvaltas och vad som ska prioriteras, kommenterar Jordansson, men tillägger att detta inte betyder att universiteten är emot kvinnor på höga poster.

– Universitetet är en verksamhet som styrs av sina egna logiker. Att satsningen på kvinnliga professorer väckte motstånd på universiteten beror på att man inte vill bli styrd av politiska beslut, inte att på att man är emot fler kvinnor i verksamheten, säger hon.

Text: Frida Lundberg

LÄS MER. En längre sammanställning av uppföljningen av Thamprofessorerna och en intervju med Birgitta Jordansson på www.genus.se/Aktuellt/Nyheter/?articleId=832412.

"Det finns inte många kvinnliga professorer inom teknikvetenskaplig forskning och varje kvinna gör stor skillnad!"

Ur *Genusperspektivs* enkät

"Satsningen utgjorde en attack på akademins självbild"

Beslutet om de 31 Thamprofessorerna följdes av en av de hätskaste och mest känsloladdade debatterna någonsin i svensk utbildningspolitik. Åtgärden beskrevs som ett hot mot den fria forskningen och mot Sveriges konkurrenskraft som forskningsnation.

– Jag blev oerhört uppiggad av diskussionen, berättar personen bakom förslaget, dåvarande utbildningsminister Carl Tham.

Carl Tham hör inte till den lättstöta typen. Medan rasande akademiker och ledarskribenter debatterade satsningen i termer av "Epa-professorer", "klassisk öststatsmodell", och dränering av Sveriges internationella konkurrenskraft som forskningsnation, upplevde ministern själv en stark tillfredsställelse över att frågan om kvinnors underrepresentation bland professorskåren äntligen fick det fokus den förtjänade. Tjyvnypen riktade mot honom själv som person valde han att bortse ifrån.

– Jag hade aldrig kunnat föreställa mig att det skulle få ett sådant medialt genomslag, men det var precis den reaktionen jag ville åstadkomma. Att man verkligen förstod att det här var allvar. Jag hade inga problem med påhoppet så länge som de handlade om den politik vi förde. De hör till politikens villkor, säger Carl Tham.

Förslaget träffade öm punkt

Den upprörda offentliga diskussionen av förslaget signalerade tydligt att Tham satt fingret på en extremt öm punkt. Hur resonerar den före detta ministern idag kring den stundtals närmast hatiska debatten.

– Satsningen utgjorde en attack på akademins självbild, en självbild som inbegriper att inom akademien sker ingen diskriminering och ingen kvotering utan där är det bara vetenskapen som gäller. När man relativiserade föreställningen om att urvalet sker på basis av strängt objektiva faktorer så blev det en väldigt stark reaktion, säger Tham och tillägger att en annan orsak var hans personliga förhållningssätt gentemot professorerna.

Carl Tham var socialdemokratisk utbildningsminister 1994–1998. Idag är han pensionär och engagerad i ABF:s verksamhet och i organisationen Action Aid.

– Även om jag uppskattar vetenskapliga talanger så bugade och bockade jag mig ju inte särskilt respektfullt för de här personerna. Jag gav också svar på tal och det stämde inte överens med hur de ansåg att en utbildningsminister skulle agera.

Bristande vilja att diskutera

Carl Tham berättar att han förvånades över akademins bristande vilja att diskutera. Det blev tydligt att den vetenskapliga diskussionen, som förs på basis av empiri och analys, inte har sin motsvarighet i den institutionella, menar han.

– Jag hade en kanske naiv föreställning om att man just inom det akademiska samhället skulle tycka att diskussion är bra livsluft. Jag trodde att debatten skulle pigga upp dem men tvärtom, de blev bara arga.

Ett drygt decennium senare råder det inget tvivel om att Carl Tham är både stolt och nöjd med satsningen. Som ett särskilt triumfatoriskt exempel nämner han att den före detta Tham-professorn Harriet Wallberg-Henriksson sedan några år innehar rektorsämbetet på Karolinska Institutet.

– Först kallade man dem låtsasprofessorer, men nu är hon rektor för Sveriges mest prestigefyllda universitet,

framröstad av professorerna. Det var en fjäder i hatten.

Borde ha åkt till Lund

Idag har Carl Tham sitt huvudfokus på andra områden än den utbildningspolitiska debatten, men han reflekterar engagerat och stundtals självkritiskt över tiden som ansvarig minister och de reformer han medverkade till.

– Jag tycker att befordringsformen var rätt, det gamla systemet hade överlevt sig själv, men det gick nog lite väl fort och akademien fick inte riktigt chansen att diskutera saken och vänja sig vid tanken. Det här var under valupploppet 1998 och det blev kanske lite hetsigt för att hinna inför valet, säger han.

Carl Tham grämer sig även över att han inte var flitigare i fråga om att närvara vid promotioner och processioner. Framför allt, resonerar han, så borde han åkt till Lund.

– Lund utgjorde ett särskilt näste av mina fiender. Men jag förstod först efteråt vilken otrolig vikt de fäste vid sina ceremonier. Det var ett politiskt missstag och jag skulle ha övervunnit mina personliga antipatier mot detta löjväckande system och åkt dit. Det hade säkert gett mig pluspoäng, det tror jag faktiskt.

Text: Frida Lundberg

Folkhälsopolitikens mål behöver mer genusforskning

Majoriteten av folkhälsopolitikens elva målområden är belysta ur ett genusperspektiv. Det visar rapporten *Kartläggning av genusperspektivet*, från Statens folkhälsoinstitut.

I propositionen *Mål för folkhälso-* understryks vikten att folkhälso-politikens målområden beforskas ur ett genusperspektiv. Propositionen betonar också att de genusfokuserade forskningsinsatserna behöver stärkas. Enligt FHI:s rapport behövs mer genusforskning särskilt inom målområdena delaktighet och inflytande, ekonomisk och social trygghet, trygga och goda uppväxtvillkor samt ökad hälsa i arbetslivet.

Rapporten efterlyser öronmärkta medel för genusforskning, men understryker samtidigt vikten av att en sådan satsning åtföljs av tydliga definitioner av vad genus innebär samt krav på genuskompetens i bedömnings- och fördelningsprocessen: "Analyser av hur politiska satsningar inom medicinsk genusforskning har hanterats inom medicinen, visar att de ekonomiska medlen villigt har accepterats av fakulteterna, men att de politiska intentionerna bakom satsningarna har riskerat att förfelas eftersom genusforskning inte har respekterats som ett vetenskapligt kompetensområde", skriver rapportförfattarna.

Göteborgsbaserade Greda lanseras i november

Under år 2008 tas den nya databasen Greda, Gender Researchers Database, fram av Kvinnohistoriska samlingarna i samarbete med Nationella sekretariatet för genusforskning. Genom databasen skall journalister, politiker och allmänheten enkelt finna information om genusforskare (på lägst doktorandnivå) och deras forskning.

Databasen kommer att erbjudas kostnadsfritt och vara tillgänglig både på Nationella sekretariatet för genusforskning och Kvinnohistoriska samlingarnas webbplatser. Lanseringen sker i november 2008. Redan idag har drygt 250 forskare anmält sig.

Läs mer på www.genus.se.

"Arbetslivsforskningen riskerar bli mer styrd"

Sedan ALI lades ner 2007 saknas ett övergripande ansvar för forskningen inom området arbetsliv och kön. Dessutom riskerar forskningen att bli mer styrd utifrån samhällspolitiska intressen. Det menar genus- och arbetslivsforskaren Lena Gonäs vid Karlstads universitet, en av medlemmarna i det nystartade nätverket för Sveriges arbetslivsforskare.

Omkring ett år efter det att Arbetslivsinstitutet, ALI, lades ner sommaren 2007 har ett antal ledande arbetslivsforskare i Sverige beslutat att bilda ett nätverk för att fylla luckan efter ALI som nationellt forum för arbetslivsforskningen. Nätverket har hittills samlat ett 70-tal deltagare, haft flera träffar samt initierat en konferens där genusforskare från hela landet deltog.

– Ett nätverk fyller en viktig funktion när det gäller att se till att genusfrågorna hålls kvar på agendan, säger Gonäs.

Övergripande ansvar saknas

Men även om ett nätverk underlättar kommunikation och kunskapsutbyte har det begränsningar. Efter nedläggningen av ALI saknas ett övergripande ansvar för forskningen om kön och arbetsliv, menar Gonäs.

– Det är mycket svårt att få pengar

Norge öronmärker tjänster för kvinnor

Norges forskningsminister Tora Aasland lovar att genomföra öronmärkning av tjänster till kvinnor under loppet av nästa år. Det rapporterar sajten kvinneverkforforskning.no.

Öronmärkning har tidigare använts på liknande sätt inom norskt högskoleväsende, men efter en dom i Efta-domstolen upphörde öronmärkning av professorer och därför är det nu mellantjänster ministern kommer att satsa på.

Aasland menar också att det är vik-

tigt sådant som går över disciplinrännerna, säger hon.

Ett av argumenten bakom nedläggningen av ALI var att minska den statliga inblandningen i forskningen med ökad kvalitet och legitimitet som följd. Men Lena Gonäs förutspår en utveckling som är den motsatta, att forskningen snarare kommer att bli mer styrd och mindre fri.

– Man tvingas satsa på de frågor som ligger inom ramarna för den praktiskt politiska diskursen istället för att förutsettningsslöst formulera vad som är vetenskapligt intressant. Praktikorientering är bra men samtidigt är det mycket viktigt att det finns plats för rent forskningsrelevanta frågeställningar.

Hoppas på propositionen

Ännu så länge är det svårt att säga något säkert om nedläggningens långsiktiga konsekvenser för forskningen om arbetsliv och kön. Många av de före detta ALI-anknutna forskarna har fortfarande finansiering, men framtiden är osäker och Gonäs hoppas på att den kommande forskningspropositionen innehåller satsningar som kommer forskningen om arbetsliv och kön till del.

– Något nytt ALI kommer det väl aldrig att bli fråga om, men för att trygga arbetslivsforskningens kvalitet skulle det behövas öronmärkta medel och att några av landets universitet tar på sig ansvaret för att utveckla arbetslivsforskningen.

Text: Frida Lundberg

Lena Gonäs

Kraftigt trendbrott inom försvarsmakten

Sverige vill vara en internationell förebild när det gäller jämställdhet, inte minst inom det militära området. I *Sydsvenskan* den 5 november 2007 fastslår Nyamko Sabuni, Integrations- och jämställdhetsminister, och Sten Tolgfors, Försvarsminister, att "Alla som verkar inom det militära försvaret ska känna sig välkomna och respekterade på lika villkor, oavsett kön."

Ett första steg mot ett mer jämställt svenskt försvar är att öka antalet kvinnor som ansöker om att antagningspröva (motsvarar männens mönstring). Tidigare satsningar har endast gett marginella resultat, men i år verkar trenden ha vänt. Antalet ansökningar har mer än fördubblats.

Under flera år har vi satsat på informationsaktiviteter för att få fler kvinnor att intressera sig för en värnpliktsutbildning. I år har vi bland annat informerat om möjligheterna i försvaret, både till kvinnorna och till deras föräldrar. Vi har anställt unga kvinnor som nyss gjort värnplikt för att fungera som stöd fram till antagningsprövningen och vi har också haft särskilda informationskvällar och prova-på-aktiviteter i samarbete med Försvarsmakten.

Lämplighetsprövningen viktigast

Dagens framgång kan säkert till viss del tillskrivas informationsinsatserna, men lämplighetsundersökningen för kvinnor är troligtvis den enskilt viktigaste. I år har alla 17-åriga kvinnor fått möjlighet att genomföra det första steget i mönst-

"För att komma vidare behöver Pliktverket kvalificerat stöd inom forskningsområdet."

ringen, lämplighetsundersökningen på webben. 13 400 tog chansen. Av dem bedömer Pliktverket att närmare 7 800 har bra förutsättningar att göra värnplikt.

Nästa steg för kvinnorna är att ansöka om att antagningspröva. Hittills i år har 3 700 kvinnor ansökt, både

kvinnor som är 17 år och de som är äldre. Det här kan jämföras med förra året, då totalt 1 600 kvinnor ansökte.

Flera andra faktorer har säkert också bidragit till trendbrottet, exempelvis utbildning: vi har satsat mycket resurser på att utbilda chefer och nyckelpersoner i jämställdhetsfrågor. Att få fler kvinnor i försvaret har på så sätt blivit en fråga för alla anställda.

Vår erfarenhet är att det krävs kunskap på alla nivåer i organisationen för att åstadkomma en betydande förändring. En annan faktor som inte ska underskattas är själva uppdraget vi fick från regeringen. Uppdraget var konkret och tydligt formulerat.

30 år av jämställdhetsarbete

Möjligheten för kvinnor att besvara frågorna i lämplighetsundersökningen, på samma sätt som männen, är en viktig milstolpe. Det är kanske den enskilt viktigaste händelsen sedan 1980, då kvinnor för första gången tilläts tjänstgöra i den svenska Försvarsmakten. Vi har alltså haft nästan 30 år på oss att skapa ett militärt försvar där alla kan känna sig välkomna och respekterade på lika villkor, oberoende av om man är man eller kvinna.

Vi har kommit en bit på väg, men för att komma vidare behöver Pliktverket kvalificerat stöd inom forskningsområdet. De kvinnor som ansökt om att antagningspröva måste följas upp så att vi satsar på rätt saker.

Det är också viktigt att de kvinnor som nu börjar sin värnpliktsutbildning blir väl mottagna av Försvarsmakten. Pliktverket och Försvarsmakten har ett gemensamt intresse av att kvinnorna som påbörjar sin utbildning också slutför den. Och att de dessutom är nöjda med sin tid i gröna kläder.

Birgitta Ågren

Överdirektör och tf generaldirektör, Pliktverket

Kirsti Niskanen ny forskningsledare på Nikk

I augusti tog Kirsti Niskanen, tidigare forskare på Centrum för genusstudier vid Stockholms universitet, över ansvaret som forskningsledare på Nordiskt institut för kunskap om kön.

Kirsti Niskanen

Niskanen är fil. dr i ekonomisk historia, docent i genusvetenskap vid Tema genus, Linköpings universitet och förklarades professorskompetent i genusvetenskap vid Örebro universitet tidigare i år. Hon har även bred forskningspolitisk erfarenhet.

Bland det första som Niskanen kommer att arbeta med är utformandet av ett nordiskt forskningsprojekt om kön och makt, vilket är huvudtemat i Nordiska ministerrådets jämställdhetssamarbete under åren 2006–2010.

Malmö högskola minst ojämförbar på professorsnivån

Med sina 33 procent kvinnor bland professorerna har Malmö högskola landets minst ojämförbara professorkår. Det visar en ny undersökning från Högskoleverket. Näst bäst, med avseende på jämställdhet bland professorerna är Göteborgs universitet med 24 procent och på tredje plats ligger Stockholms universitet. Lägst andel kvinnliga professorer finns vid de tekniska högskolorna. Utslaget på landets samtliga lärosäten utgör kvinnorna 18 procent av professorerna.

Jämn könsfördelning bland Vetenskapsrådet postdoktorer

Könsfördelningen var jämn bland dem som sökte och fick medel i Vetenskapsrådets postdok-utlysningar. Av de 304 sökande var 153 män och 151 kvinnor och bland dem som beviljades medel var 47 män och 42 kvinnor.

Fokus på forskningsproppen i nästa Genusperspektiv

Forskningspropositionen väntas komma den 22 oktober. Läs fakta, kommentarer och analyser i nästa nummer av *Genusperspektiv*.

Kalendarium

24-25 oktober 2008

Nordisk konferens om språk och kön
Den sjunde nordiska språkkonferensen för forskare som arbetar inom området språk och kön. Köpenhamn

28 oktober 2008

Genus och naturvetenskaplig undervisning

En workshop med syfte att inspirera och initiera aktiviteter som belyser undervisning i framför allt naturvetenskapliga ämnen från ett genusperspektiv. Uppsala

30 oktober 2008

Konferens om menneskehandel og prostitution
Köpenhamn

11 november 2008

Hållbar jämställdhet
Sveriges Kommuner och Landsting bjuder in till regional konferens om framtidens jämställdhetsarbete. Göteborg

28 november 2008

Menns plass i likestillingssamfunnet
Konferensen diskuterar män i relation till barnomsorg, jämställdhet, kvinnor och andra män. Oslo

Mer information och fler arrangemang finns på www.genus.se.

Ny litteratur // Genusperspektiv på statsvetenskap

Vad betyder ökad kvinnorepresentation i politiken? Vilken slags säkerhet skapar säkerhetspolitiken? Det är frågor som lyfts i skriften *Genusperspektiv på statsvetenskap*.

Genusperspektiv på statsvetenskap är skriven av Malin Rönnblom, fil. dr och forskarasistent vid Umeå centrum för genusstudier på Umeå universitet, och Maud Eduards, professor vid statsvetenskapliga institutionen på Stockholms universitet.

Förutom centrala diskussioner inom feministisk politisk teori tar författarna även upp demokrati, inflytande och politikens organisering samt globaliseringsfrågan. Författarna lyfter fram

feministiska landvinningar inom olika statsvetenskapliga fält och visar hur feministisk teori överskrider etablerade gränsdragningar. Boken avslutas med en diskussion om kunskap, kön och politik samt ett avsnitt där författarna resonerar kring problemområden som de tror att statsvetenskaplig feministisk forskning står inför.

Genusperspektiv på statsvetenskap är den trettonde titeln i skriftserien om genusperspektiv som Högskoleverket ger ut i samarbete med Nationella sekretariatet för genusforskning. Syftet med serien är att ge en orientering om genusperspektiv inom olika discipliner.

Läs mer, beställ eller ladda ner skriften kostnadsfritt på www.genus.se/publikationer/genusskrifter.

Nationella sekretariatet för genusforskning på Skolforum

Den 27 – 29 oktober ställer sekretariatet ut på Skolforum på Stockholmsmässan i Älvsjö. Välkommen och besök oss i monter nummer C19:18!

Ledig tjänst

Programansvarig

med placering vid Nationella sekretariatet för genusforskning
Ref nr. E 351 3950/08 Sista ansökningsdag: 2008-10-20
För mer information se Göteborgs universitets hemsida:
www.gu.se/ledigaanstallningar

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Nationella sekretariatet
för genusforskning

Genusperspektiv utges av Nationella sekretariatet för genusforskning, Göteborgs universitet, Box 200, 405 30 Göteborg. Tel 031-786 56 00. E-post sekretariat@genus.se. Webbplats www.genus.se. *Genusperspektiv* är gratis och kommer ut cirka sex gånger om året. Ansvarig utgivare: Anne-Marie Morhed, föreståndare för sekretariatet, tel 031-786 56 03, e-post anne-marie.morhed@genus.se. Referensgrupp: Kenneth Abrahamson, FAS, Tina Acketoft, riksdagsledamot, Anne Hammarström, professor i folkhälsovetenskaplig genusforskning, Lisbeth Larsson, professor i litteraturvetenskap, Anna Lundh, Högskoleverket, Nina Lykke, professor i genusvetenskap, Ulf Mellström, professor i genus och teknik, Anne-Marie Morhed, föreståndare, Camilla Norrbin, forskningshandläggare, Annika Qarlsson, riksdagsledamot, Magdalena Streiffert, riksdagsledamot, Lena Trojer, professor i IT och genusforskning, Majléne Westerlund Panke, Vetenskap & Allmänhet, FD Annika Olsson, Stockholms universitet, Kerstin Alnebratt, doktorand, Göteborgs universitet, FD Tora Holmberg, Uppsala universitet. Grafisk form: Daniel Burkhalter, E & B Reklambyrå AB. Tryckeri: Livréna AB, Göteborg AB. ISSN: 1652-3768. Upplaga: 4500. Prenumeration: Nätverkstan Ekonomitjänst, tel 031-743 99 05, e-post ekonomitjanst@natverkstan.net. Vik. red: Frida Lundberg, tel 031-786 56 01, e-post frida.lundberg@genus.se.